

Arbetsmarknadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till arbetsmarknadsnämnden

Datum:
2025-09-04

Diarienummer:
AMN-2025-00446

Handläggare:
Eva Hellstrand, Walaa Tammela

Utredning om och i sådana fall hur fler aktörer inom civilsamhället och näringslivet kan omfattas av lönestöd för feriejobb inför 2026

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden beslutar

1. **att** lägga utredningen till handlingarna.

Ärendet

Utifrån beslut i arbetsmarknadsnämnden i december 2024 (AMN-2024-00547) har möjligheten utretts om och i sådana fall hur fler aktörer inom civilsamhället och näringslivet kan omfattas av lönestöd för feriejobb inför 2026, se **bilaga 1**. Utredningen visar att kommuner har olika sätt att arbeta med stöd till feriejobb. Någon entydig hållning är svår att se. Samtidigt är rättsläget begränsande när det gäller att ge stöd till fler aktörer bland annat utifrån den kommunala kompetensen, principer om likställighet, samt proportionalitet. Stöd till näringslivet är inte möjligt.

Beredning

Ärendet har beretts inom arbetsmarknadsförvaltningen och kommunledningskontoret.

Barnperspektiv

Bedömningen är att alla elever i årskurs 9 samt elever på gymnasieskolans språkintruktionsprogram kommer att kunna erbjudas feriejobb oavsett möjligheten till lönestöd hos fler aktörer.

Jämställdhetsperspektiv

Beslutet bedöms inte ha några konsekvenser ur ett jämställdhetsperspektiv då feriejobb erbjuds flickor och pojkar i lika stor omfattning utifrån samma regelverk.

Näringslivsperspektiv

Enligt redovisning i ärendet är det inte möjligt att ge lönestöd till näringslivet.

Föredragning

I december 2023 antogs en ny strategi för feriejobb. Den innebär att alla ungdomar i årskurs 9 och på gymnasieskolans språkintruktionsprogram som söker feriejobb via förvaltningen fortsatt garanteras en plats. Från 2023 anställer och placerar Uppsala kommun ungdomar för feriejobb endast inom kommunens egna verksamheter. Bakgrunden till förändringen 2023 tar sin utgångspunkt i bland annat kommunallag och bestämmelser rörande arbetsmiljö. Under 2023 infördes samtidigt ett särskilt lönestöd riktat till kommunala bolag och ideella föreningar för att stärka deras möjligheter att anställa feriearbetande ungdomar inom garantin.

I samband med uppföljning av införandet av lönestöd för feriejobb i december 2024 fattade arbetsmarknadsnämnden beslut om att under 2025 öppna upp möjligheten till lönestöd för stiftelser med verksamhet för barn och unga i Uppsalas socioekonomiskt utsatta områden. Nämnden beslutade också att ge förvaltningen i uppdrag att utreda om och i sådana fall hur fler aktörer inom civilsamhället och näringslivet kan omfattas av lönestödet inför 2026. Det är bakgrunden till den utredning som redovisas i ärendet.

Rättslig grund

Sveriges Kommuner och regioner (SKR) har i en information från 2016, beskrivit en juridisk tveksamhet i att ge enskilda aktörer stöd vid placering av feriearbetande ungdomar. SKR informerar om att det råder ett principiellt förbud mot understöd till enskild näringsidkare (2 kap 8 § KL). Sådant stöd får lämnas bara om det finns synnerliga skäl. Se vidare **bilaga 2**. Skäl till att ge lönestöd till feriearbetande ungdomar är inte att betrakta som synnerliga skäl.

Förvaltningen har i utredningen också belyst möjligheterna till utökat lönestöd till "civilsamhället". Det finns vissa förutsättningar att ge bidrag till ideella föreningar inom civilsamhället. Dock måste stöd prövas utifrån den kommunala kompetensen, principer om likställighet och andra kommunalrättsliga begränsningar.

Sammanfattande bedömning

Det är inte möjligt att ge lönestöd till feriejobb inom näringslivet. När det gäller att ge stöd till ideella föreningar behöver också rättsläget beaktas bland annat utifrån den kommunala kompetensen och principer om likställighet.

Den juridiska bedömningen är att det är tveksamt om lönestöd är en angelägenhet för kommunen. Det kan ifrågasättas om lönestöd uppfyller kravet på att vara ett allmänt intresse. Frågan är också om den nytta som kommunen har av åtgärden är proportionell i förhållande till det stöd som ges.

Utifrån detta perspektiv avråds sammantaget från att ytterligare utöka omfattningen av lönestöd till fler aktörer inom civilsamhälle och näringsliv.

Ekonomiska konsekvenser

En ökning av lönestödet till fler aktörer skulle inte medföra att nämndens garanti omfattar fler ungdomar än tidigare, på så sätt påverkas inte kostnaderna. Skulle

däremot ett bredare lönestöd leda till att en större andel åk 9 elever/elever från gymnasiet språkintruktionsprogram feriejobbar jämfört med i dag så ökar nämndens kostnader. Kostnaderna skulle också kunna öka om fler av ungdomarna jobbar hos aktörer med lönestöd i jämförelse med att de jobbar inom kommunala förvaltningar.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 4 september 2025
- Bilaga 1 Utredning om, och i sådana fall hur, fler aktörer inom civilsamhället och näringslivet kan omfattas av lönestöd för feriejobb inför 2026
- Bilaga 2 Utlåning och uthyrning av ferieanställda skolungdomar, SKL 2016

Arbetsmarknadsförvaltningen

Helena Clementson
Förvaltningsdirektör

Arbetsmarknadsförvaltningen
Utredning

Arbetsmarknadsnämnden

Handläggare:
Eva Hellstrand, Walaa Tammela

Utredning om, och i sådana fall hur, fler aktörer inom civilsamhället och näringslivet kan omfattas av lönestöd för feriejobb inför 2026

Sammanfattning

Utifrån beslut i arbetsmarknadsnämnden i december 2024 (AMN-2024-00547) har möjligheten utretts om och i sådana fall hur fler aktörer inom civilsamhället och näringslivet kan omfattas av lönestöd för feriejobb inför 2026. Utredningen visar att kommuner har olika sätt att arbeta med stöd till feriejobb. Någon entydig hållning är svår att se. Samtidigt är rättsläget tveksamt när det gäller att ge stöd till fler aktörer bland annat utifrån den kommunala kompetensen, principer om likställighet samt regler kring stöd till näringsliv. Inom civilsamhället är det enbart möjligt att ge stöd till ideella föreningar samtidigt som ett antal kommunalrättsliga kriterier behöver beaktas i varje enskilt fall för att kunna besluta om stöd. Stöd till näringslivet är inte möjligt.

Bakgrund/Inledning

Arbetsmarknadsnämnden i Uppsala kommun har sedan 2015 haft i uppdrag att erbjuda och anordna feriejobb för ungdomar. Syftet är att ge unga arbetslivs-erfarenhet, bidra till meningsfull sysselsättning under sommaren och främja inkludering i arbetslivet.

I december 2023 antogs en ny strategi för feriejobb. Den innebär att alla ungdomar i årskurs 9 och på gymnasieskolans språkintruktionsprogram som söker feriejobb via förvaltningen fortsatt garanteras en plats.

Under 2023 infördes samtidigt ett särskilt lönestöd riktat till kommunala bolag och ideella föreningar för att stärka deras möjligheter att anställa feriearbetande ungdomar inom garantin.

I samband med uppföljning av införandet av lönestöd för feriejobb i december 2024 fattade arbetsmarknadsnämnden beslut om att under 2025 öppna upp möjligheten till lönestöd för stiftelser med verksamhet för barn och unga i Uppsalas socioekonomiskt utsatta områden. Nämnden beslutade också att ge förvaltningen i uppdrag att utreda om och i sådana fall hur fler aktörer inom civilsamhället och näringslivet kan omfattas av lönestödet inför 2026.

Denna utredning svarar mot uppdraget att utreda en eventuell utökning av lönestödet till fler aktörer.

Ny strategi för feriejobb och införande av lönestöd

Varför infördes lönestödet?

Feriejobbsplatser erbjöds fram till och med 2022 inom kommunal verksamhet, privata företag, kommunala bolag samt inom föreningar. Från 2023 anställer och placerar Uppsala kommun ungdomar för feriejobb endast inom kommunens egna verksamheter. Bakgrunden till förändringen 2023 tar sin utgångspunkt i bland annat kommunallag och bestämmelser rörande arbetsmiljö. För att kommuner ska ha befogenhet att ägna sig åt en verksamhet eller vidta en åtgärd krävs att den faller inom den kommunala kompetensen. Alla som anställs av Uppsala kommun ska ha sin placering inom Uppsala kommuns organisationsnummer. Placering utanför Uppsala kommun är inte förenligt med kommunallagen och lag om vissa kommunala befogenheter (Lag 2009:47). Även kommunala bolag är i detta sammanhang utanför Uppsala kommuns organisationsnummer.

För att följa den lagstiftning som finns på området och samtidigt trygga ansvaret över arbetsmiljön genom placeringar inom kommunens egen verksamhet behövde därmed en förändring av tidigare ordning ske och anställning och placering av feriejobbande ungdom bara ske inom kommunens organisationsnummer.

Lönestödet som det sedan beslutades om i arbetsmarknadsnämnden 2023 gav samtidigt kommunala bolag och ideella föreningar en möjlighet att kunna anställa feriearbetande ungdomar inom feriejobbsgarantin.

Resultat av lönestödet 2024

Under sommaren 2024 beviljades 27 ideella föreningar och tre kommunala bolag lönestöd för att anställa ferieungdomar. Totalt anställdes 304 ungdomar med lönestödet. Könsfördelningen bland ungdomarna var jämn, med något fler flickor än pojkar.

För 2024 uppgick kostnaden för lönestödet till 3 148 000 kronor, varav 568 000 kronor för kommunala bolag och 2 580 000 kronor för ideella föreningar.

Hur gör andra kommuner?

För att ge en bredare bild över hur andra kommuner arbetar med feriejobb och stöd på olika sätt redovisas här exempel från Kristianstad, Sollentuna, Stockholm, Jönköping samt Lindesberg.

I Kristianstad arrangerar kommunen feriejobben på olika sätt inom kommunens ansvar. I Sollentuna får den ideella föreningen hälften av lönekostnaden för feriejobbaren. Föreningar som tar emot feriearbetare i Stockholm kan få ersättning från staden för handledning. I Jönköping erbjuds feriejobb/feriepraktik inom föreningar och församlingar, men det ges ingen form av lönestöd eller stöd till

handledare utöver det generella bidraget från kommunen. Som sista exempel erbjuds i Lindesberg från och med 2025 även platser inom det privata näringslivet där arbetsgivare ersätts med särskilt handledarstöd.

Syftet med att ge dessa exempel från andra kommuner är inte att ge en heltäckande bild, utan att visa att det finns olika arbetssätt och strategier i arbetet med stöd till externa aktörer.

Enkät till kommuner från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

SKR har följt upp feriejobb genom en årlig enkät till landets kommuner. Den senast framtagna rapporten från SKR *Feriejobb för ungdom – sommaren 2023* redovisar att flera kommuner erbjuder feriejobb hos externa aktörer. Av landets kommuner svarade 237 på frågan om de anordnat feriejobb utanför kommunal verksamhet. Av dessa svarade 147 kommuner, vilket motsvarar ungefär 62 procent av de kommuner som besvarat frågan, att de förmedlat platser utanför den egna verksamheten.

Vidare framkom att av de platser som fördelats inom annan verksamhet än kommunal så var 60 procent inom ideella föreningar, 17 procent inom privata näringslivet och 23 procent inom annan extern verksamhet. Exempel på annan extern verksamhet kan ha handlat om kommunala bolag, kyrkan och statlig verksamhet enligt rapporten.

På frågan om vem som betalade lön för feriejobb förmedlade utanför kommunal verksamhet svarade 128 kommuner, cirka 87 procent (av de kommuner som besvarat frågan om placering utanför egen kommunal verksamhet med svarsalternativ ja), att kommunen helt stod för lönekostnaden. Andelen som i stället svarade att lönekostnaden helt betalades av arbetsgivaren var sex procent.

Rättslig grund för att ge lönestöd

Som redovisas ovan finns det i kommuner olika praxis för hur man bedriver verksamheten med feriejobb. Centralt i frågan om lönestöd är dock den rättsliga aspekten. Sveriges kommuner och regioner har i en promemoria från 2016 (Utlåning och uthyrning av ferieanställda skolungdomar, SKL, Arbetsgivarnytt) som organisationen fortfarande hänvisar till belyst frågan angående kommunalt stöd i samband med feriejobb.

I denna sägs bland annat följande: *”För att kommuner och landsting ska ha befogenhet att ägna sig åt en verksamhet eller vidta en åtgärd krävs att den faller inom den allmänna kommunala kompetensen. Den kommunala kompetensen anger de uppgifter en kommun får utföra. Den kommunala kompetensen definieras i 2 kap. 1 § kommunallagen (KL) eller att det stöds av lag. Att understöd till enskilda inte kan ges med stöd av den allmänna kompetensen är sedan länge vedertaget. Det anses inte ha ett sådant allmänintresse som avses i bestämmelsen, oavsett om behovet av stöd beror på arbetslöshet eller har andra orsaker. Dessutom gäller ett principiellt förbud mot understöd till enskild näringsidkare i 2 kap 8 § KL. Sådant stöd får lämnas bara om det finns synnerliga skäl.*

Frågan om rättsliga förutsättningar för lönestöd från kommunen har också redovisats av juridiska enheten vid kommunledningskontoret i Uppsala. Enheten framhåller att i begreppet ingår ideella föreningar som följaktligen inte är vinstdrivande och där det finns vissa förutsättningar att ge olika former av bidrag. En utökning med lönestöd till fler ideella föreningar skulle kunna göras enligt intentionerna i nämndbeslutet. Dock måste stöd även till ideella föreningar prövas utifrån bland annat följande kriterier:

Möjligheten för kommunen att lämna stöd måste ha sin grund i den kommunala kompetensen enligt 2 kap. 1 § kommunallagen, KL. Kommuner får själva ha hand om angelägenheter av *allmänt intresse* som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar.

De kommunala stöden som vilar på kommunens allmänna kompetens får inte lämnas som ett individuellt stöd till enskilda, utan stöd i lag. Lagstöd för individuellt stöd till enskilda finns till exempel i socialtjänstlagen.

Stöd till näringsverksamheter får ges i form av allmänt riktat stöd. Stöd till enskilda näringsidkare får ges endast om det finns synnerliga skäl för det.

I sin bedömning av om en viss åtgärd är kompetensenlig har kommunen även att beakta *proportionalitetsprincipen*, vilket i stora drag innebär att den insats kommunen gör ska stå i rimlig förhållande (proportion) till det intresse och den nytta som kommunen och dess medlemmar har av åtgärden.

Kommunen måste vidare iaktta *likställighetsprincipen* (2 kap. 3 § KL). Den innebär ett förbud mot olikbehandling. Kommuner ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. En verksamhet måste vara tillgänglig för kommunmedlemmarna i allmänhet på något som kan betecknas som rimliga villkor.

Sammanfattande bedömning

Det är inte möjligt att ge lönestöd till feriejobb inom näringslivet. När det gäller att ge stöd till ideella föreningar behöver också rättsläget beaktas bland annat utifrån den kommunala kompetensen och principer om likställighet.

Den juridiska bedömningen är att det är tveksamt om lönestöd är en angelägenhet för kommunen. Det kan ifrågasättas om lönestöd uppfyller kravet på att vara ett allmänt intresse. Frågan är också om den nytta som kommunen har av åtgärden är proportionell i förhållande till det stöd som ges.

Utifrån detta perspektiv avråds sammantaget från att ytterligare utöka omfattningen av lönestöd till fler aktörer inom civilsamhälle och näringsliv.

ARBETSGIVARNYTT

Avdelningen för arbetsgivarpolitik

Utlåning och uthyrning av ferieanställda skolungdomar

Inför sommaren väljer flera kommuner och landsting att anställa skolungdomar. Vi får många frågor om att låna ut eller hyra ut ferieanställda till annan verksamhet och vill med anledning av det klargöra gällande regelverk i frågan.

Vad får en kommun eller ett landsting göra – den kommunala kompetensen

För att kommuner och landsting ska ha befogenhet att ägna sig åt en verksamhet eller vidta en åtgärd krävs att den faller inom den allmänna kommunala kompetensen. Den kommunala kompetensen anger de uppgifter en kommun får utföra. Den kommunala kompetensen definieras i 2 kap. 1 § kommunallagen (KL) eller att det stöds av lag. Att understöd till enskilda inte kan ges med stöd av den allmänna kompetensen är sedan länge vedertaget. Det anses inte ha ett sådant allmänintresse som avses i bestämmelsen, oavsett om behovet av stöd beror på arbetslöshet eller har andra orsaker. Dessutom gäller ett principiellt förbud mot understöd till enskild näringsidkare i 2 kap 8 § KL. Sådant stöd får lämnas bara om det finns synnerliga skäl.

Genom 6 kap. 2 § lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter (befogenhetslagen) har lagstiftaren skapat ett utrymme för kommunerna att vara verksamma inom det arbetsmarknadspolitiska området. Bestämmelsen anger att en kommun får, efter överenskommelse med arbetsförmedlingen, anordna aktiviteter för deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Lagen utgår från att aktiviteterna utförs i egen regi hos kommunen.

När kommuner/landsting anställer skollovslediga ungdomar eller andra personer på tidsbegränsade anställningar, gör de det normalt för att erbjuda arbeten i sina egna verksamheter. Det förekommer emellertid också att en kommun, med eller utan ersättning, tillfälligt placerar ferieanställda ungdomar på ett

företag eller en organisation utanför kommunkoncernen för att där utföra arbetsuppgifter. Skälet för detta kan vara att kommunen har en önskan att så många gymnasieungdomar som möjligt ska kunna få sommarjobba och att man därför väljer att anställa fler än man kan sysselsätta i sina egna verksamheter.

Trots goda intentioner är det tveksamt om kommun- och landstingsanställning av skolungdomar med placering i företag, föreningar eller organisationer faller inom den kommunala kompetensen.

Även det arbetsmiljöansvar som följer av att kommuner/landsting är arbetsgivare för de anställda ungdomarna talar emot att dessa placeras i verksamheter där arbetsgivaren inte har uppsikt eller råder över arbetsmiljön.

Regler vid anställning av minderåriga

För att anställa en minderårig (under 18 år) gäller speciella regler enligt arbetsmiljölagen (1977:1160 kap 5) med tillhörande föreskrifter (AFS 2012:3) m.m.

Särskild försiktighet måste iakttas vid anställning av någon före det kalenderår ungdomen fyller 16 år eller inte fullgjort sin skolplikt.

Bortsett från att ingen minderårig får anställas eller anlitas för arbete som medför risk för olycksfall eller för överansträngning eller annan skadlig inverkan på hälsa eller utveckling innehåller AFS 2012:3 flera direkta förbud mot anställning där vissa arbetsuppgifter ingår. Exempel på förbud är att beroende av ungdomens ålder får denne inte sälja åldersreglerade varor (t.ex. alkohol och tobak). Olika arbetstidsmått gäller också för ungdomar utifrån ålder. Vid anställning av minderårig ska alltid skyddsombud informeras.

För att anställa en minderårig krävs även information till, och godkännande av, vårdnadshavarna.

Anställning

Anställning av skolungdomar görs i normalfallet enligt Allmänna bestämmelser, AB. Anställningarna omfattas av såväl LAS som AB och dess bestämmelser är tillämpliga på anställningarna i sin helhet. Det innebär bland annat att visstidsanställningen ska kopplas till vikariat eller allmän visstidsanställning. Säsongsanställning kan vara aktuellt i vissa fall, t.ex. arbete för att hålla badplatser rena. För vissa arbeten finns, som tidigare angivits, särskilda regleringar i arbetsmiljölagstiftningen.

Eventuella frågor kring kommunallagen och befogenhetslagen besvaras av Staffan Wikell, Juridiska avdelningen.

Övriga frågor besvaras av Phia Moberg, Sandra Bergendorff och Ann-Sofie Svedhem, Arbetsgivarpolitiska avdelningen.

**Pacta – arbetsgivarorganisationen med kommunala avtal
för kommunala bolag och kommunalförbund.**